

“Duizend bommen en granaten”

**Nota
niet gesprongen explosieven gemeente
Borsele**

Colofon

- Uitgegeven door:** Gemeente Borsele
Postbus 1
4450 AA Heinkenszand
- Informatie:** Gemeente Borsele
Afdeling Bestuursondersteuning
(0113) 238480
- Opgesteld door:** M. Holster-Siemons
L.P. Kaaijsteker
T. Capello
- Datum:** 23 oktober 2013
- Status:** Definitief
- Disclaimer:** De informatie in deze nota is met grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. De toepassing van de informatie is bedoeld voor gebruik binnen de gemeente Borsele.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	4
1.1 AANLEIDING	4
1.2 DOELSTELLING EN UITGANGSPUNT	4
1.3 LEESWIJZER	4
2. ACHTERGROND	5
2.1 WAT ZIJN NIET GESPRONGEN EXPLOSIEVEN	5
2.2 HISTORIE	5
2.3 WET- EN REGELGEVING	6
2.4 RELATIE MET ANDERE WET- EN REGELGEVING	7
3. SIGNALERINGSKAART	8
4. HOE OM TE GAAN MET NIET GESPRONGEN EXPLOSIEVEN?	9
4.1 TOEVALSTREFFER	9
4.2 VERNIETIGINGSLOCATIE	10
5. UITVOERING	11
5.1 TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	11
5.2 COMMUNICATIE	11
6. FINANCIËN	13
BIJLAGE 1: DEFINITIES EN BEGRIPPEN	15
BIJLAGE 2: STROOMSCHEMA TOEVALSTREFFERS	18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Als gevolg van de oorlogshandelingen in de Tweede Wereldoorlog zijn er in ons land niet tot ontploffing gekomen explosieven en munitie achtergebleven. Ook in Borsele hebben oorlogshandelingen plaatsgevonden. Er worden regelmatig niet gesprongen explosieven gevonden. Op dit moment heeft Borsele geen beleid hoe om te gaan met niet gesprongen explosieven.

Tot 1 januari 2010 konden gemeenten onder bepaalde voorwaarden een deel van de kosten van opsporing en ruiming indienen bij het Rijk op grond van het Bijdragebesluit kosten ruiming explosieven uit WOII (verder Bijdragebesluit genoemd). In oktober 2009 is dit Bijdragebesluit ingetrokken en zijn de daarmee gemoeide middelen aan het gemeentefonds toegevoegd. Sinds die financiële overheveling heeft de gemeente Borsele geen concrete activiteiten ontplooid om te komen tot een weloverwogen besteding van die middelen. Dit kan echter wel noodzakelijk zijn omdat enerzijds de burgemeester als bevoegd gezag verantwoordelijk is voor de veiligheid en anderzijds omdat er organisaties en projectontwikkelaars zijn die een financieel beroep kunnen doen op de gemeente voor de kosten van opsporing en ruiming van niet gesprongen explosieven.

1.2 Doelstelling en uitgangspunt

Het doel van onderhavige nota is het inzichtelijk maken en vastleggen van de gemeentelijke werkwijze bij de opsporing en ruiming van niet gesprongen explosieven in Borsele.

Borsele heeft ervoor gekozen om de huidige werkwijze bij het omgaan van niet gesprongen explosieven voort te zetten. Dit betekent dat op voorhand, bijvoorbeeld bij geplande grondwerkzaamheden, geen vooronderzoek verplicht wordt gesteld. In onderhavige nota wordt dus uitgegaan van zogenoemde toevalstreffers. Bij grootschalige grondwerkzaamheden zal Borsele per project een afweging maken of vooraf onderzoek naar niet gesprongen explosieven wenselijk is.

Bij eventuele aanvragen naar niet gesprongen explosieven wordt wel de beschikbare informatie uit de signaleringskaart verstrekt. De initiatiefnemer kan vervolgens zelf de afweging maken om vooraf een onderzoek in te stellen.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat in op de historie en de relevante wet- en regelgeving. In hoofdstuk 3 wordt de gebeurtenissenkaart besproken. De werkwijze van de gemeente Borsele bij het aantreffen van niet gesprongen explosieven komt in hoofdstuk 4 aan bod. Hoofdstuk 5 behandelt de taken, verantwoordelijkheden en communicatie. De financiële afspraken staan in hoofdstuk 6 beschreven.

2. Achtergrond

2.1 *Wat zijn niet gesprongen explosieven*

Onder niet gesprongen explosieven (NGE) wordt het volgende verstaan: elk explosief dat niet als geïmproviseerd, nucleair, biologisch of chemisch kan worden aangemerkt. De volgende hoofdsoorten van NGE worden onderscheiden: kleinkalibermunitie, geschutmunitie, handgranaten, geweergranaten, munitie voor granaatwerpers, raketten, afwerpmunitie, submunitie, onderwatermunitie, mijnen, valstrikken, explosieve stoffen, vuurwerken, vernielingsmiddelen, ontstekingsinrichtingen, toebehoren van munitie. NGE zijn voornamelijk achtergebleven tijdens de Tweede Wereldoorlog, alhoewel ook nog NGE uit de Eerste Wereldoorlog worden gevonden. NGE kunnen op / in de (water)bodem als volgt worden aangetroffen:

- afgeworpen;
- verschoten / gegooid / gelegd / weggeslingerd;
- opgeslagen / gedumpt / begraven;
- als restanten uit springputten of explosie;
- als onderdeel van (vliegtuig)wrakken¹ en / of gezonken vaartuigen.

Er is overigens relatief weinig informatie beschikbaar over de hoeveelheid NGE die zich nog in de (water)bodem bevinden. Er komen jaarlijks ongeveer 2.000 tot 2.500 zogenoemde werkopdrachten binnen bij de Explosieven Opruimingsdiensten Defensie (EODD). Deze hebben deels betrekking op zogenoemde spontane vondsten en deels op NGE die door gecertificeerde opsporingsbedrijven zijn opgespoord en vervolgens moeten worden geruimd. In de volgende paragraaf wordt op dit onderscheid nog nader ingegaan. Algemeen wordt aangenomen dat de opsporing en ruiming van NGE nog (tientallen) jaren in beslag zal nemen. Kwalitatieve informatie is hieromtrent nauwelijks beschikbaar.

2.2 *Historie*

Op 10 mei 1940 vielen Duitse troepen Nederland binnen en na het vernietigende Duitse bombardement op Rotterdam gaf ons land zich op 14 mei over. Met uitzondering van de provincie Zeeland, waar eenheden van de Duitse Waffen-SS de opdracht kregen dit laatste stukje vrij Nederland te bezetten. Bij Kapelle boden Franse troepen hardnekkig weerstand en vooral bij de Sloedam is hard gevochten, culminerend in de beschieting van Middelburg.

In de herfst van 1944 werd Zuid-Nederland door de geallieerden bevrijd. Op 25 en 26 oktober 1944 landden de Schotten met amfibievoertuigen in Hoedekenskerke en Baarland. Vlak voor deze landing werd het dorp Ellewoutsdijk door beschietingen vanuit Zeeuws-Vlaanderen voor een groot deel vernield. De Sloedam was ook in 1944 toneel van hevige gevechten. De Canadezen raakten in zwaar gevecht met de Duitsers die zich bij Arnemuiden hadden ingegraven. Nadat de Schotten bij eb door het Sloe waren getrokken, wisten ze de Duitse verdediging uiteindelijk op te rollen.

---

¹ Specifiek voor het bergen van vliegtuigwrakken is door de ministeries van Defensie en BZK overigens de Circulaire Bergen van vliegtuigwrakken en vermiste bemanningsleden uit de Tweede Wereldoorlog vastgesteld (Staatscourant d.d. 3 juni 2005, nummer 105, pagina 10). Indien in een vliegtuigwrak ook NGE (kunnen) zitten, geldt eveneens de regelgeving rondom OCE.

2.3 Wet- en regelgeving

Landelijke wet- en regelgeving met betrekking tot NGE betreft vooral de Gemeentewet, het Arbeidsomstandighedenbesluit, Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) (voorheen BRL-OCE) en de Wet milieubeheer. De Gemeentewet geeft aan waar de beslissingsbevoegdheid om al dan niet naar NGE te zoeken ligt en wie in het kader van de openbare orde en veiligheid verantwoordelijk is.

De medewerkers van de WSCS-OCE gecertificeerde aannemers moeten opgeleid en geëxamineerd zijn door de stichting examinering OCE met betrekking tot NGE uit te voeren werkzaamheden. De eisen waaraan de aannemers moeten voldoen staan in de WSCS-OCE. Deze certificeringsregeling is ook opgenomen in het Arbeidsomstandighedenbesluit (Arbobesluit).

De Wet milieubeheer is van toepassing op de tijdelijke opslag van NGE in een depot, totdat de NGE vervolgens in een springput tot ontploffing kunnen worden gebracht. In sommige situaties is een gedoogbesluit van toepassing. Aan dit gedoogbesluit zijn voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden zijn dezelfde als bij een milieuvergunning alleen is de procedure voor een gedoogbesluit korter.

NGE	Duur tijdelijke opslag	Wettelijk kader
< 1 kg	n.v.t.	n.v.t.
Tussen 1 en 10 kg	< half jaar	Bijlage 6 van WSCS-OCE
> 10 kg	< half jaar	Gedoogbesluit
> 1 kg	> half jaar	Vergunning Wet milieubeheer

NGE vallen onder verschillende wet- en regelgeving. Op verschillende deelaspecten zijn andere regelingen aanwezig. Bij het opstellen van dit document is uitgegaan van vigerende wet- en regelgeving. Hieronder staat, in het kader van omgaan met NGE in de bodem bij grondroerende werkzaamheden, deze wet- en regelgeving opgesomd:

- Arbeidsomstandighedenwet, artikel 5, hier is de verplichting verankerd voor het doen van een risico-inventarisatie en -evaluatie.
- Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 4.1.b, hier is de zorgplicht weggelegd voor de werkgever voor de gezondheid en de veiligheid van zijn werknemers.
- Arbeidsomstandighedenregeling, paragraaf 4.2.b. hier is bepaald dat bedrijven die werkzaamheden samenhangend met het opsporen van Niet Gesprongen explosieven verrichten, in het bezit dienen te zijn van een procescertificaat opsporen Niet Gesprongen explosieven.
- Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE), 2012, versie 1. Dit heeft betrekking op het opsporen van Conventionele Explosieven die in de (water)bodem zijn achtergebleven tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Dit Certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) vervangt de Beoordelingsrichtlijn voor het Procescertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (BRL-OCE).
- Gemeentewet, openbare orde
- Wet Wapens en Munitie (Wet van 5 juli 1997, houdende regels inzake het vervaardigen, verhandelen, vervoeren, voorhanden hebben, dragen enz. van wapens en munitie)

Deze nota van de gemeente Borsele is niet in strijd met de bovengenoemde wettelijke regelingen, een en ander voor zover deze regelingen van kracht waren op het tijdstip van de vaststelling.

2.4 Relatie met andere wet- en regelgeving

Bestemmingsplan

Tijdens een bestemmingsplanprocedure wordt geadviseerd om de signaleringskaart te raadplegen. Op basis van deze kaart kan een eerste indicatie worden verkregen over de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen explosieven. Het beleid van de gemeente is niet gericht op het op voorhand uitvoeren van een vooronderzoek naar niet gesprongen explosieven. Bij grootschalige ontwikkelingen c.q. werkzaamheden kan overwogen worden om toch vooraf een onderzoek in te stellen. Dit om in het voortraject zekerheid te krijgen over de voortgang en de financiën van het project.

Omgevingsvergunning

In het kader van een aanvraag omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen wordt geadviseerd om de signaleringskaart te raadplegen. Op basis van deze kaart kan een eerste indicatie worden verkregen over de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen explosieven. Zoals hiervoor al is aangegeven is het beleid van de gemeente niet gericht op het op voorhand uitvoeren van een vooronderzoek naar niet gesprongen explosieven.

Archeologie en bodemverontreiniging

Tijdens het opsporen en ruimen van NGE kan het voorkomen dat andere bodemvreemde materialen worden aangetroffen. Het kan hierbij gaan om archeologisch materiaal of milieu verontreinigingen (bodemhygiënisch). Het opsporen van niet gesprongen explosieven heeft dus duidelijke raakvlakken met andere bodemdisciplines. Om te voorkomen dat er op een onjuiste manier wordt omgegaan met het bodemvreemde materiaal is het wenselijk dat er voorafgaande aan de opsporing en ruiming van niet gesprongen explosieven afstemming plaatsvindt met de gemeentelijke archeoloog of met de beleidsmedewerker bodem.

3. Signaleringskaart

De provincie Zeeland heeft in het voorjaar van 2009 het initiatief genomen om toe te werken naar een kaart met aandachtsgebieden wat betreft deze risico's voor de hele provincie. Het resultaat hiervan is een rapport 'Conventionele Explosieven in Zeeland, PLANterra, december 2010, kenmerk 2010607' met bijbehorende kaart. Het rapport bevat geen risico-analyse. In de eerste plaats is het vooral een signaleringskaart. Het raadplegen van de signaleringskaart met gebieden waar door historische gebeurtenissen verhoogde kans bestaat op de aanwezigheid van niet gesprongen explosieven is een eerste stap bij het maken van risico afwegingen voor een plangebied. Deze signaleringskaart is opgesteld aan de hand van archiefonderzoek, literatuurstudie, ooggetuigenverklaringen en eerdere vondsten.

De signaleringskaart is de eerste stap richting het doen van een historisch vooronderzoek, zoals dat benoemd wordt in de WSCS-OCE richtlijn. Met de signaleringskaart en het rapport bezit de gemeente een belangrijke bouwsteen om beleid te formuleren.

Uit bovengenoemd onderzoek heeft gemeente Borsele een aantal kaartlagen beschikbaar in haar eigen geografisch systeem. Deze kaartlagen zijn alleen te raadplegen door medewerkers van de gemeente Borsele en worden alleen verstrekt aan belanghebbenden. Bijvoorbeeld aan een adviesbureau dat bezig is met het uitvoeren van een vooronderzoek. De volgende lagen zijn momenteel beschikbaar:

- signaleringskaart (objecten uit de database met punten uit literatuur, bijeenkomst experts en gemeentearchieven)
- bestaande onderzoeken
- punten uit stafkaarten
- punten dumpplaatsen munitie (voor zover bekend)

Deze kaartlagen worden op verzoek van derden of andere afdelingen (bijvoorbeeld in het kader van een ruimtelijke procedure) door de AOV geraadpleegd. Dit zal veelal zijn bij voorgenomen grondwerkzaamheden.

4. Hoe om te gaan met niet gesprongen explosieven?

De gemeente Borsele heeft er voor gekozen om de huidige werkwijze voort te zetten. Dit betekent dat uitgegaan wordt van spontane vondsten. De signaleringskaart geeft aan dat in het aangegeven gebied mogelijk NGE aanwezig zijn. Deze kaart is echter verder niet gespecificeerd of nader onderzocht. Dit is voor Borsele reden om alleen uit te gaan van spontane vondsten en op voorhand, bijvoorbeeld bij voorgenomen bouw- of civieltechnische werkzaamheden, geen onderzoek te eisen. In onderhavig hoofdstuk wordt de werkwijze bij spontane vondsten beschreven. In bijlage 2 is het stroomschema opgenomen.

Een initiatiefnemer is natuurlijk vrij om een vooronderzoek uit te voeren. Bij aanvragen wordt door de AOV informatie verstrekt op basis van de signaleringskaart. Deze kaart is opgenomen in ons geografisch systeem.

4.1 Toevalstreffer

Stap 1: werk stil leggen

Indien tijdens grondwerkzaamheden niet gesprongen explosieven worden aangetroffen, moet de aannemer direct stoppen met de werkzaamheden. In de meeste situaties zal de aannemer dit zelf doen. Indien een aannemer het werk niet wil stil leggen, zal de burgemeester een noodbevel geven.

Stap 2: Informeren gemeente

Diegene die de niet gesprongen explosieven vindt, informeert de gemeente. Eventueel via de politie. De AOV van de gemeente kan worden bereikt middels het piketnummer 06-52560958.

Stap 3: Situatie ter plaatse beoordelen

De AOV beoordeelt ter plaatse de situatie. Hierbij zijn er twee mogelijkheden:

1. groot explosief of grote hoeveelheden
2. kleine hoeveelheden explosieven

Afhankelijk van de situatie worden vervolgstappen genomen.

Stap 4: Informeren EODD en/of politie

De AOV informeert zowel de EODD als de politie. Tijdens deze stap wordt ook de portefeuillehouder Openbare Orde en Veiligheid (OOV) en Milieu/Externe Veiligheid door de AOV geïnformeerd. In dit stadium zal dit mondeling zijn.

Stap 5: Opdrachtgever bepalen

Voordat er verdere stappen c.q. werkzaamheden worden uitgevoerd moet duidelijk zijn wie de opdrachtgever is. Dit is namelijk ook van belang in verband met financiering/ betalen van de te maken kosten.

Stap 6: Inschakelen gecertificeerd bedrijf

Indien het gaat om kleine hoeveelheden explosieven én het enige tijd duurt voordat de EODD er is, kan besloten worden om de explosieven veilig te stellen. Dit mag alleen gebeuren door een gecertificeerd bedrijf. Gecertificeerde bedrijven zijn te vinden op de website www.explosievenopsporing.nl. Voordat een gecertificeerd bedrijf wordt ingeschakeld wordt afgesproken wie opdrachtgever is. Dit om vooraf duidelijkheid te hebben en niet achteraf discussie te krijgen over wie de kosten gaat betalen.

Stap 7: Verwijderen en afvoeren of onschadelijk maken

De explosieven worden door de EODD onschadelijk (groot explosief of grote hoeveelheden) of verwijderd en afgevoerd (kleine hoeveelheden). Het onschadelijk maken wordt op een daarvoor aangewezen vernietigingslocatie uitgevoerd. Zie hiervoor paragraaf 4.2.

Stap 8: Opstellen werkplan

Als na het aantreffen en verwijderen van een NGE in de nabije omgeving nog grondwerkzaamheden gaan plaatsvinden, dan moet door een gecertificeerd bedrijf een werkplan worden opgesteld. Een voorbeeld van 'in de nabije omgeving' is de verdere aanleg van een riolering of fietspad.

In het werkplan worden de onderlinge relaties tussen betrokken partijen, alsmede de (planmatige) voortgang, afspraken, toezicht, documentatie en procedures vastgelegd ten einde het project op adequate en veilige wijze uit te kunnen voeren. Het werkplan wordt beoordeeld door de AOV.

Stap 9: Detectieonderzoek

Na goedkeuring van het werkplan wordt een detectieonderzoek uitgevoerd door het gecertificeerde bedrijf. Als er niet gesprongen explosieven worden aangetroffen, dan moeten deze onschadelijk of verwijderd en afgevoerd worden. Zie hiervoor vanaf stap 3.

Stap 10: Rapportage

Tijdens het gehele proces informeert de AOV de portefeuillehouder Openbare Orde en Veiligheid (burgemeester) regelmatig. Na afronding worden alle correspondentie en rapportages ter archivering aangeboden aan de afdeling Interne Zaken.

Daarnaast wordt de locatie door de AOV geregistreerd c.q. ingetekend in het geografisch systeem van de gemeente Borsele.

4.2 Vernietigingslocatie

Als een niet gesprongen explosief onschadelijk gemaakt moet worden, dan zal de EODD beoordelen waar dit kan gebeuren. In de gemeente Borsele kunnen (kleine) explosieven tot ontploffing worden gebracht ter plaatse van het gemeentelijk gronddepot aan de Steendamweg te Ellewoutsdijk.

Grotere explosieven zullen buiten onze gemeente tot ontploffing worden gebracht. Hiervoor hebben wij geen vernietigingslocatie aangewezen. Dit geldt niet voor instabiele explosieven. De EODD zal deze in de nabije (veilige) omgeving van de vondst tot ontploffing brengen.

5. Uitvoering

5.1 Taken en verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden

Bij het opsporen en ruimen van NGE is de openbare orde en veiligheid het bepalende uitgangspunt. De burgemeester is op grond van artikel 172 van de Gemeentewet belast met de handhaving daarvan. Aan hem staan daartoe diverse bevoegdheden ter beschikking, waaronder het geven van noodbevelen en het vaststellen van een noodverordening. Op grond van artikel 166 van de Gemeentewet kan de politie worden gemachtigd om in zijn naam op te treden en besluiten te nemen. De beslissing om in een concrete situatie al dan niet over te gaan tot het opsporen en ruimen van NGE is dus de bevoegdheid van de burgemeester. Er geldt overigens geen verplichting om over te gaan tot opsporing en ruiming. Dit hangt af van het concrete geval en dat wordt vooral beoordeeld in relatie tot het huidige en toekomstige gebruik van het gebied.

Indien een (voor)onderzoek wordt uitgevoerd of een werkplan wordt opgesteld, dan moet de gemeente deze in het kader van openbare orde en veiligheid beoordelen en goedkeuren. Formeel moet de burgemeester deze goedkeuren.

Taken

In onderstaande tabel is voor de meest voorkomende taken aangegeven wie verantwoordelijk is.

Omschrijving taak	Verantwoordelijk binnen de gemeente Borsele
Aanspreekpunt voor meldingen	AOV
Inschakelen politie	AOV
Inschakelen EODD	AOV
Inschakelen gecertificeerd bedrijf (indien gemeente opdrachtgever is)	AOV
Beoordelen onderzoeken	AOV
Beoordelen werkplan	AOV
Communicatie naar burgemeester	AOV
Communicatie intern	AOV
Communicatie extern	Voorlichter
Behandelen vragen m.b.t. signaleringskaart	AOV

Bij afwezigheid van de voorlichter is het afdelingshoofd Bestuursondersteuning de vervanger. Voor AOV is er een piketdienst. Er is dus altijd een AOV beschikbaar.

5.2 Communicatie

Algemeen

Als er tijdens graafwerkzaamheden een niet gesprongen explosief wordt aangetroffen dat onschadelijk moet worden gemaakt, dan zal hierover met omwonenden en betrokken medewerkers gecommuniceerd moeten worden. In dit geval spreken we over crisiscommunicatie. Vanuit de afdeling bestuursondersteuning van de gemeente Borsele

vindt de crisiscommunicatie plaats. Naast de crisiscommunicatie is er de risicocommunicatie. Risicocommunicatie gaat over de situatie dat er nog geen ramp of crisis – het vinden van een explosief – gaande is. Tot op heden communiceert de gemeente Borsele niet actief over de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen explosieven.

Doelgroepen

- De gemeentelijke organisatie
De burgemeester als portefeuillehouder openbare orde en veiligheid, de bodemspecialist van de afdeling Ruimtelijke Ordening en Milieu en de gemeentelijke voorlichter worden standaard door de AOV geïnformeerd.
- Hulpdiensten en organisaties
De politie en de EODD worden conform het stroomschema in bijlage 2 door de AOV geïnformeerd.
- Inwoners
Informatie via de voorlichter van de gemeente Borsele
- Bedrijven en ondernemingen
Informatie via de voorlichter van de gemeente Borsele
- Media
Informatie via de voorlichter van de gemeente Borsele

Communicatiemiddelen

De interne communicatie zal met name mondeling en door middel van e-mail plaatsvinden. In situaties waar belangrijke beslissingen genomen moeten worden, onder meer bij financiële consequenties, zal hiervoor door de AOV een advies voor het college van Burgemeester en Wethouders opgesteld worden.

Bij externe communicatie kan afhankelijk van de situatie gebruik gemaakt worden van de onderstaande communicatiemiddelen:

- Gemeentelijke website
- Twitter
- Mailbox indien langdurig traject
- Informatiebrochure
- Informatiebrief
- Registratieformulier
- Plattegrond ontruimingsgebied
- Noodverordening
- Situatieschets
- Veel gestelde vragen en antwoorden

Procesbewaking

Door AOV is verantwoordelijk voor de bewaking van het proces.

6. Financiën

Initiatiefnemer is verantwoordelijk voor kosten onderzoek en ruiming

De kosten voor het uitvoeren van onderzoeken en ruiming van niet gesprongen explosieven kunnen behoorlijke oplopen. Als een situatie zich voordoet dat onderzoek of ruiming moet plaatsvinden, is het belangrijk dat hier vooraf duidelijkheid over is. In principe is de initiatiefnemer diegene die opdracht moet geven voor een dergelijk onderzoek. Deze zal dus ook de kosten hiervan moeten dragen.

Bijdrage in de kosten voor opsporing en ruiming

Tot 2010 was het 'Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming conventionele explosieven Tweede Wereldoorlog 2006, d.d. 7 september 2009' van toepassing.

Vanaf 2010 kunnen gemeenten via het gemeentefonds een bijdrage ontvangen voor de kosten rond het opsporen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Dat gebeurt via de nieuwe maatstaf 24a of door suppletie vanuit het gemeentefonds.

De gemeenten Amsterdam, Den Haag en Rotterdam krijgen een vast bedrag uit het fonds voor het opsporen en ruimen van conventionele explosieven. Dat is gedaan op basis van declaraties uit het verleden.

Daarnaast zijn er gemeenten die de achterliggende jaren regelmatig een beroep hebben gedaan op het inmiddels vervallen Bijdragebesluit. Deze zogenaamde "veelgebruikers" (nu zijn dat er 27) krijgen middelen uit het gemeentefonds volgens de maatstaf 24a.

In de derde plaats zijn er gemeenten die incidenteel worden geconfronteerd met kosten samenhangend met het opsporen van conventionele explosieven en die geen veelgebruikers zijn. Voor deze gemeenten is een vangnet ingericht in de vorm van een suppletie vanuit het gemeentefonds via de maatstaf 39 voor een vast bedrag zoals mogelijk via het Besluit Financiële Verhouding. De gemeente Borsele valt in deze groep.

Als wij kosten (willen) gaan maken voor onderzoek en ruiming van explosieven moet de gemeenteraad hierover een besluit nemen. Dit besluit moet vóór 1 maart worden opgestuurd naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (t.a.v. directoraat-generaal Bestuur en Koninkrijksrelaties). Uit dat raadsbesluit moet blijken dat opsporing en ruiming van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog uit veiligheidsoverwegingen noodzakelijk is en welke uitgaven daarmee gepaard gaan. Het raadsbesluit gaat samen met een verzoek om een bijdrage vanuit het gemeentefonds. Op basis van het raadsbesluit zal 70% van de gemaakte kosten als suppletie worden vergoed. Het is ook mogelijk dat de gemeenteraad een meerjarig besluit neemt, maar dan moeten de kosten over meerdere jaren zijn uitgesplitst. Dat houdt in dat er eerst geld wordt aangevraagd en gereserveerd en later wordt uitbetaald op basis van werkelijke kosten. Het streven is om aanvragen die vóór 1 maart zijn ingediend en ontvankelijk zijn verklaard in dat zelfde jaar nog uit te keren als de kosten daadwerkelijk zijn gemaakt.

Naast de kosten van een erkend bedrijf (van de lijst van Vereniging voor Explosieven Opsporing) kunnen ook de ambtelijke kosten in het voortraject en tijdens de uitvoering van het project gedeclareerd worden.

Afwegingen declareren kosten

Op basis van het bovenstaande kan besloten worden om voorafgaand aan voorgenomen ontwikkelingen c.q. werkzaamheden onderzoek te doen naar de aanwezigheid van niet gesprongen explosieven en om te kosten te declareren. Per situatie zal de gemeente hierover een afweging maken. Bij het maken van deze afweging zijn de volgende vragen van belang:

- Wat is de doorlooptijd en planning van het project?
De aanvraag moet voor 1 maart worden ingediend. Vervolgens kan pas met de werkzaamheden worden gestart als het ministerie goedkeuring heeft verleend. Past dit wel in de planning van het project? Kan het project eventueel worden uitgesteld?
- Welke kosten worden verwacht?
Kan een inschatting worden gemaakt van de kosten? Zowel van de kosten voor het inschakelen van een gecertificeerd bedrijf als van de eigen ambtelijke kosten.
- Wie is de initiatiefnemer?
Het indienen van de kosten kan alleen door de gemeente. Als een derde de initiatiefnemer is voor een project zal de gemeente moeten afwegen of zij voor deze externe partij de kosten wil declareren. Er zullen dan ook afspraken tussen de externe partij en de gemeente gemaakt moeten worden.

Bijlage 1: Definities en begrippen

AOV

Ambtenaar Openbare orde en Veiligheid

Bevoegd gezag

Burgemeester en wethouders van de gemeente Borsele voor het opsporen en ruimen van NGE. De burgemeester van Borsele voor de openbare orde en veiligheid.

Bijdragebesluit 2006

Bijdragebesluit kosten opsporing en ruiming Niet Gesprongen explosieven Tweede Wereldoorlog 2006

BRL-OCE

Beoordelingsrichtlijn opsporen Niet Gesprongen explosieven

Buitengebied

Gebied waar weinig grondroerende werkzaamheden hebben plaatsgevonden en waar weinig woningbouw is.

Detecteren

Het vaststellen van de aanwezigheid van (mogelijke) niet gesprongen explosieven door het met behulp van detectieapparatuur uitvoeren van een meting en de beoordeling van de meetgegevens. Er wordt onderscheid gemaakt in:

- analoge detectie: detecteren waarbij direct wordt overgaan tot het lokaliseren van het object en de meetgegevens niet worden vastgelegd;
- computerondersteunde detectie: het verzamelen van meetgegevens in een computer, waarna op een later tijdstip interpretatie plaatsvindt en de meetgegevens automatisch worden vastgelegd.

Effectgerichte benadering

Benadering waarbij je gaat kijken tot welke afstand een calamiteit een bepaald effect (overlijden, verwonding) heeft op een persoon die zich daar onbeschermd bevindt. Het effect overlijden is van belang voor de risicobenadering. Het effect verwonding is niet van belang voor het risico maar wel voor de hulpverlening.

EODD

Explosieven Opruimingsdiensten Defensie. Deze afkorting is een verzamelnaam voor het geheel aan explosievenopruimingsdiensten (EODXL Explosievenopruimingscomando Koninklijke Landmacht, EODKLu Explosievenopruimingsdienst Koninklijke Luchtmacht, DDGKM Duik- en Demonteergroep Koninklijke Marine)

Extra maatregelen

De grondroerende werkzaamheden worden uitgevoerd door een BRL-OCE gecertificeerd bedrijf. Deze werkzaamheden en de maatregelen in het kader van de veiligheid staan beschreven in het projectplan.

Historisch onderzoek

Verzamelen en analyseren van historisch feitenmateriaal met betrekking tot WOII. Dit historische feitenmateriaal is de probleeminventarisatie als onderdeel van het vooronderzoek.

Identificeren

Het vaststellen of men al dan niet met een explosief te maken heeft en daarna het bepalen van de soort, subsoort, wapeningstoestand, kaliber en nationaliteit van het explosief en eventueel geplaatste ontstekers.

Kans van aantreffen gebied

De gemeente Nijmegen is in een viertal kans van aantreffen gebieden (hoog, laag, verhoogd, verlaagd) verdeeld. Op basis van deze gebiedsindeling wordt aangegeven wat de kans van aantreffen van niet gesprongen explosieven uit WOII tijdens grondroerende werkzaamheden is en welke extra maatregelen moeten worden getroffen.

Niet gesprongen explosieven (NGE)

Niet gesprongen explosieven zijn explosieven die niet als zelfgemaakt, nucleair, biologisch of chemisch kunnen worden aangemerkt. NGE zijn gemaakt voor oorlogsdoeleinden.

Voorbeelden hiervan zijn vliegtuigbommen, granaten, mijnen, raketten, kleinkalibermunitie, vliegende bommen (V1 en V2) etc.

Niet gesprongen explosieven kunnen op verschillende manieren worden aangetroffen:

- afgeworpen;
- vershoten/gegoid/gelegd/weggeslingerd;
- opgeslagen/gedumpt/begraven;
- als restanten uit springputten of explosie;
- als onderdeel van (vliegtuig)wrakken en/of gezonken vaartuigen.

Wordt er tijdens graafwerkzaamheden een niet gesprongen explosief gevonden dan komt een Explosieven OpruimingsDienst van Defensie (EODD) om het explosief onschadelijk te maken. Zowel de luchtmacht, landmacht als de marine heeft een EODD.

Opsporing

Omvat het geheel van organisatie en uitvoering binnen het opsporingsgebied van:

- detecteren, lokaliseren en interpreteren;
- laagsgewijs ontgraven en identificeren van de vermoede explosieven;
- tijdelijk veiligstellen van de situatie;
- de overdracht aan de EODD;
- Proces-verbaal van oplevering.

Opsporingsbedrijf

Organisatie die binnen het kader van de regeling Opsporen Conventionele Explosieven (OCE) werkzaamheden uitvoert ten behoeve van de opsporing van conventionele explosieven.

Overdragen

Het overdragen van de conventionele explosieven aan een van de explosieven opruimingsdiensten van het ministerie van Defensie.

Risicobenadering

Een risicobenadering is een benadering waarbij je naast het effect van de calamiteit ook de kans dat deze calamiteit kan optreden meeneemt. Risico is de kans maal het effect. Bij de risicobenadering gaat het om een effect dat dodelijk is. Wanneer het effect verwonding is dan is dit van belang voor de hulpverlening en niet voor het risico.

Stedelijk gebied

Gebied waarbij het oorspronkelijke landschap vrijwel geheel vervangen is door bebouwing, wegen en aangelegd groen en water.

Tijdelijk veiligstellen van de situatie

De activiteiten die volgen op het identificeren en die nodig zijn voor het beheersen van de uitwerkingsrisico's van het conventionele explosief in de relatie tot de omgeving tot het tijdstip van overdragen.

VEO

Vereniging voor Explosieven Opsporing. Ze hebben ook een eigen website www.explosievenopsporing.nl.

Vooronderzoek

Bestaat uit twee afzonderlijk uit te voeren activiteiten, de probleeminventarisatie en de probleemanalyse. Het doel van het vooronderzoek is onder andere het vaststellen van de vermoede aanwezigheid van NGE.

Werkplan

Gedocumenteerd plan waarin de onderlinge relaties tussen betrokken partijen, alsmede de (planmatige) voortgang, afspraken, toezicht, documentatie en procedures zijn vastgelegd ten einde het project op adequate en veilige wijze uit te kunnen voeren.

WSCS-OCE

Werkveldspecifiek certificatieschema voor het systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven

Bijlage 2: Stroomschema toevalstreffers

